

OTORİTE İLE YORUM ARASINDA
HUKUK TEORİSİ

JOSEPH RAZ

ÇEVİREN
ERTUĞRUL UZUN

JOSEPH RAZ

Hayfa, İsrail doğumlu (1939). Kudüs İbrani Üniversitesi'nde hukuk yüksek lisansını yaptı (1963). Oxford Üniversitesi'nde H. L. A. Hart'ın danışmanlığında felsefe doktorasını verdi. Daha sonra İsrail'e dönerek İbrani Üniversitesi'nde Hukuk Fakültesi ve felsefe bölümünde öğretim görevliliği yaptı (1967-70). Hukuk felsefesi profesörü olarak uzun süre Oxford Üniversitesi'nde (1985-2006), Columbia Üniversitesi'nde (2006-2009) ve misafir öğretim üyesi olarak birçok farklı üniversitede görev yaptı. Oxford'dan emekli olan Raz, hâlen King's College London'da hukuk profesörü olarak çalışmalarına devam etmektedir. Başlıca eserleri: *The Concept of a Legal System* (1970), *Practical Reason and Norms* (1975), *Practical Reasoning* (Ed. 1978), *The Authority of Law: Essays on Law and Morality* (1979), *Özgürlük Ahlakı* (1986), *Ethics in the Public Domain* (1994), *Engaging Reason: On the Theory of Value and Action* (2000), *Value, Respect, and Attachment* (2001), *The Practice of Value* (Ed., 2003), Otorite ile Yorum Arasında (2009), *From Normativity to Responsibility* (2011), *The Roots of Normativity* (2022).

ERTUĞRUL UZUN

Konya, Akşehir doğumlu (1975). Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tamamladı (1999). 2006'da kamu hukuku alanında doktor, 2012'de Hukuk Felsefesi doçenti unvanı aldı. Eskişehir Okulu üyesi.

Başlıca eserleri: *Akil Tutkunu Hukuk* (2010), *Hukuk Göstergebilimi* (2020), *Hukuk Metodolojisinin Sorunları* (2021), *Çağdaş Hukuk Düşüncesine Giriş* (Bölüm yazarı ve ed., 2021); Ronald Dworkin, *Hukukun Hükümranlığı* (Çev., 2018); Eveline T. Feteris, *Hukuki Argümantasyonun Temelleri* (Çev., 2019); Hans Kelsen, *Saf Hukuk Kuramı* (Çev., 2020); Annette Gordon-Reed, *Irkı Mahkemeye Çıkarmak* (Çev., 2021); David Bruce Ingram, *Hukuk Felsefesi* (Çev. Ed., 2020); M. P. Golding ve W. A. Edmundson (Ed.), *Hukuk Felsefesi ve Hukuk Teorisi Rehberi* (Çev. Ed., 2021).

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM HUKUK VE OTORİTE

I	
KURALLAR VASITASIYLA AKIL YÜRÜTMEK	13
2	
HUKUKUN AHLAKI KAPSAMASI	36
1. <i>Yargıçlar da İnsandır</i>	37
2. <i>'Kapsama' Denilen Şeyin Yarattığı Bilmeceler</i>	46
3. <i>Kapsayıcı Pozitivizm ve Hukukun Sınırları</i>	58
3	
OTORİTE SORUNU: OTORİTEYE DAİR HİZMET ANLAYIŞINA YENİDEN BAKIŞ	64
1. <i>Bazı Metodolojik Gözlemler</i>	65
2. <i>Ana Hatlarıyla Hizmet Anlayışı</i>	75
3. <i>Hizmet Anlayışının Ayrıntılandırılması ve İncelikle Hâle Getirilmesi</i>	85
4. <i>Ehliyeteye İlişkin İtiraz</i>	101
5. <i>Rıza</i>	108
6. <i>Kolektif Kimlikler</i>	112
İKİNCİ KISIM	
YORUM	117
4	
NEDEN YORUM?	117

	5	
BULUP ÇIKARMADAN YORUMLAMAK	140	
1. Anlam Düzeyleri	141	
2. Niyetten İfade Etmeye	142	
3. Kültürel Nesnelere Olarak Sanat Eserleri	147	
4. Sanat ve Edebiyatta Temel Anlam	153	
5. Keşif Olarak Yorum	157	
6. Yenilikçi Yorum	160	
7. Yorumun İstikrarsızlığı	165	
8. Bulup Çıkarmanın Reddi	168	
	6	
YORUMDA NİYET	171	
1. Yorumun Bazı Genel Özellikleri	172	
2. Niyet	181	
3. Yorum ve Meşrulaştırma	198	
4. Otorite Sahibinin Niyeti Tezinin Sınırları	203	
	7	
YORUM: ÇOĞULCULUK VE YENİLİKÇİLİK	216	
1. Bazı Temel Özellikler	218	
2. Çoğulculuk ve Yenilikçilik Muammaları	220	
3. Yorumun Nesnelere: Kültürel İyiler	224	
4. Göreli Kaçınılmazlık Argümanı	226	
5. Sosyale Bağlılık Argümanı	231	
6. Neden Yorum Yapılır?	234	
7. Otoritenin Rolü	241	
8. Yorumun Sınırları	244	
9. Nasıl Yorumlanmalı?	245	
	8	
ANAYASALARIN OTORİTESİ VE YORUMU: BAŞLANGIÇ	246	
MAHİYETİNDE DÜŞÜNCELER		
1. Ne Türden Bir Anayasa?	246	
2. Anayasaların Otoritesi	253	
3. Anayasaların Yorumlanması	284	

Ek

9	309
HUKUKUN ÖZERKLİĞİ VE KAMUSAL PRATİK SEBEPLER HAKKINDA POSTEMA: ELEŞTİREL BİR YORUM	309
1. Özerklik Tezi	310
2. İş Birliği Argümanı ('Jenerik Argüman')	322
3. Kaynaklar Tezi Hakkında Postema	329
4. Zapt Etme Tezi Hakkında Postema	333
DİZİN	342

BİRİNCİ KISIM HUKUK VE OTORİTE

I KURALLAR VASITASIYLA AKIL YÜRÜTMEK¹

Hukuki akıl yürütmenin özel olan yanı nedir? Hangi açıdan ayrıksıdır? Tıptaki, mühendislikteki, fizikteki veya gündelik hayattaki akıl yürütmeden nasıl farklılaşır? Pek iddialı olanlarından gayet ılımlı olanlarına dek pek çok cevap var. İddialı cevap, özel ve ayrık bir hukuk mantığının veya akıl yürütmesinin hukuki yollarının, hukuku diğer disiplinlerden ayrı bir yere koyan akıl yürütme tarzlarının olduğunu savunur. Bunun karşısında ılımlı cevaplar yer alır. Bunlara göre hukuki akıl yürütme söz konusu olduğunda özel hiçbir husus bulunmamaktadır, akıl yürütme tarzı bütün disiplinlerde aynıdır. İlimli cevapları verenler, hukukun yalnızca içeriğinin diğer soruşturma alanlarından farklılaştığını, akıl yürütme tarzının ise bütün bu soruşturma sahaları için müşterek olduğunu savunurlar.

Bir miktar kinik bir mizaca sahip olanlar, iddialı görüşün avukatlar arasındaki yaygınlığına şaşırmayacaktır. Her şeyden önce, hukuk ne kadar özel olursa, pek çok ülkede hukuka sadece zenginlerin erişmesine sebep olan o yüksek ücretler de o kadar haklı olacaktır. Ne var ki, bu tip sosyolojik bir tefekküre dalmayacağız burada. Akıl yürütmenin özel hukuki tarzının varlığından veya yokluğundan kim kazanç sahibi olursa olsun veya kim kayba uğrarsa uğrarsın, burada ele alacağımız yegâne soru, bu tip ayrık akıl yürütme tarzlarının olup olmadığıdır.

Bekleneceği üzere, rakip görüşlerin her birinin tutunduğu

¹ Toplu makalelerden oluşan *Between Authority and Interpretation: On the Theory of Law and Practical Reason* kitabı, Joseph Raz'ın izniyle Türkçede iki cilt olarak "Hukukun Doğası" ve "Hukuk Teorisi" alt başlıklarıyla yayımlanmaktadır. (Ed.)

bazı hakikatler var. İlimliler lehine dile getirilmesi gereken en önemli husus, mantığın özünün belli bir alana özgü olmadığı ve olamayacağıdır. Bu hususu kanıtlamaya yarayacak pek çok argüman bulunuyor. Ben de bunlardan sadece birine bakacağım. Çıkarım kuralları, ne anlam kurallarından ne de kavramlara ve önermelere içerik atfetmenin kurallarından bağımsızdır. Bilakis, terimlerin anlamlarını ve kavramların içeriklerini belirleyen faktörlerin bir parçasını teşkil ederler. Kavramların içeriği, kısmen, onlar için geçerli olan çıkarım ilişkilerince belirlenir. “A yeşildir”, “A renklidir”i zorunlu kılar. Bu, ‘renkli’nin ve ‘yeşil’in anlamını belirleyen şeyin bir parçasıdır. Dolayısıyla, mesela eğer hukuk, ahlak, fizik ve tıbbın her biri farklı mantık kurallarına tabiyseler, o takdirde ya ayrı bir terminoloji kullanıyorlardır yahut da aynı terimleri farklı anlamlarda kullanıyorlardır. Esasında bazı terimler belli alanlara has olsa da (ör. ‘kuarklar’, ‘tüzel kişilik perdesinin kaldırılması’) bütün alanlarda aynı dili kullanırız, dolayısıyla aynı kelimelerin doktorlar, hukukçular, biletçiler, muhasebeciler vs. tarafından kullanıldığına farklı anlamları olacağını söylemek saçma olur.

Bununla birlikte, akıl yürütmenin bütün tarzları mantığın özüne dâhil değildir. Mantığın özü haricindekilere baktığımızda, alanlar arasında bazı farklılıklar olabileceğini düşünmek daha makul olacaktır. Sıklıkla ‘endüktif akıl yürütme’ denilen şeyin büyük kısmı, belli bir alanla sınırlanmış deneyime veya belli bir alanla sınırlanmış olasılıklara dayanan kurallar yığına uyulmasından mürekkeptir. Muhtemelen alana özel akıl yürütme tarzları bulunmaktadır ve bunlar dedüktif olmayan ispat kuralları içermektedir. Hukuk, hayatın bütün yönleri bakımından caridir. Dolayısıyla hukuki argümanlar düşünce alanlarının hepsinden akıl yürütme tarzını bünyesinde barındırır. Fakat bunlara ilavede de bulunabilirler. Hukuk düşüncesine has bazı ilave akıl yürütme tarzları olabilir.

Doğası itibarıyla hukuk, hukuki akıl yürütmenin karakterini ciddi ölçüde etkileyen özellikleri haizdir. Aklımda şu üç tanesi var: Her ülkenin hukuku bir hukuk sistemi teşkil eder;

DİZİN

A

ABD yasaları 51
açıklama 74, 163, 173, 233
açıklayıcı yansızlık 67, 70, 71, 233
adalet 134, 265, 310
ahlak 14, 33, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 77, 117, 118, 138, 190, 214, 215, 240, 253, 255, 260, 261, 265, 270, 274, 275, 276, 278, 279, 283, 289, 306, 316, 320, 321, 333
ahlaki: ~ akıl yürütme 330; ~ varsayım 187; ~ zaviye 42; ~ erdem 311; ~ geçerlilik 257; ~ gerekçelendirme 257; ~ gereklilik 197; ~ hak 37, 107, 189; ~ hak ve yükümlülükler 276; ~ hedefler 50; ~ ilkeler 37, 44, 45, 49, 55, 61, 268, 269, 270, 278, 279, 280, 281, 283; ~ kaideler 269; ~ kaynaklar 307; ~ meseleler 120; ~ mülhaza(lar) 47, 48, 50, 53, 54, 55, 257, 264, 277, 287, 316; ~ nitelikler 39, 187; ~ otorite 256, 274; ~ ödev 80; ~ pratikler 118; ~ problem 112, 114; ~ sebepler 37, 39, 42, 277, 280, 304, 319, 320, 321; ~ soru 75, 109, 110, 113; ~ standartlar 62; ~ sübjektivizm 138; ~ yükümlülük(ler) 61, 189, 274, 330
ahlakilik 37, 39, 42, 44, 45, 55, 190, 275, 276, 278, 310
aile hukuku 271
akademi cemaati 105
akademik zaviye 40
akıl yürütme 13, 14, 15, 28, 134, 135, 136, 138, 189, 199, 243, 254, 259, 289, 290, 291, 310, 311, 314, 315,

316, 317, 319, 321, 330, 331, 332, 333; ~nin özel hukuki tarzı 13
anayasa(lar) 22, 55, 91, 182, 186, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 266, 272, 273, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 286, 287, 289, 290, 291, 292, 294, 295, 298, 300, 301, 302, 303, 304, 306, 307, 308; ~ hukuku 247; ~ın doğası 252; ~ın hukuki otoritesi 258; ~ya itaat yükümlülüğü 253
anayasal: ~ hukuk 250, 291, 307; ~ hükümlerdeki belirsizlik 300; ~ pratikler 246; ~ yapı 304; ~ yorum teorisi 247, 291, 295; ~ yorum 246, 284, 285, 286, 288, 290, 303
Annette 141
anonimlik 50
Aristophanes 154, 225
arzular 115
asgari niyet 197, 202
Avam Kamarası 191
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 52

B

bağımsızlık 78, 81, 82, 85, 95, 96
belirlilik arayışı 328
belirsizlik sorunu 328
Bentham 43
beşerî: ~ disiplinler 173; ~ ilişkiler 162; ~ varoluş 237
bilişsel bilim 40
bireyler 34, 191, 210, 236, 265
Birleşik Devletler hukuku 51
Birleşik Krallık: ~ İnsan Hakları Yasası 52; ~ yasaları 51, 52, 53, 57, 272
biz dili 114
Brendel 122, 123

bulup çıkarma imgesi 140, 157

C

cemaat 65, 66, 74

Clark, Kenneth 153

Coleman, Jules 37, 64, 117

Ç

çağrışım 173, 238

çatışan sebepler 42, 90

çevreyi koruma yükümlülükleri 108

çıkartım kuralları 14

çoğulcu yorum(lar) 235, 238, 240; ~ pratiği 235

çoğulculuk 124, 216, 220

çoğulluk 128

D

dâhilî hukukî mülahazaları 252

Dancy, J. 17

Danto, A. 129

Davidson 217

değerlendirici: ~ akıl yürütme 331; ~ argüman 332; ~ kavramlar 69

demografik koşullar 250

demokrasi(ler) 100, 183, 247, 248, 302

demokratik: ~ devletler 278; ~ kurumların doğası 100; ~ olmayan rejim 183; ~ otorite 100; ~ rejim 100; ~ teori 183; ~ ülkeler 43; ~ yönetimler 100

Dench, Judy 227

deontolojik mülahazalar 30

devlet(ler) 33, 42, 43, 44, 51, 53, 96, 97, 111, 113, 114, 115, 194, 211, 247, 249, 250, 256, 261, 262, 265, 272, 277, 280, 286, 296, 297, 298, 299, 302, 303, 312

dışavurumculuk 167

dil 38, 147, 161, 168, 173, 200, 201, 220, 315; ~ sürçmesi 200, 201

din 15, 250, 290

diyalektik gerilim 291

Doe, John 194

doğruluk koşulu 41

Dolittle 42

Duchamp 153

duygu(lar) 82, 115, 143, 146, 147, 156

duyusal zevkler 224

Dworkin, Ronald 37, 64, 120, 161, 182

E

edebiyat 155, 237

ekonomik: ~ kaynaklar 268; ~ koşullar 202, 206, 250, 299

Eliot, T. S. 153

Endicott, Timothy 57, 176

endüktif akıl yürütme 14

epistemik: ~ koşul 105; ~ soru 191

erdemlilik: ~ mülahazaları 304; ~ sebep(ler)i 280, 281, 301, 302, 303, 304

eşgüdüm 32, 33, 34, 50, 80, 100, 101, 205, 206, 270, 271, 322, 323, 326, 327; ~deki menfaat 206; ~ ihtiyacı 101; ~ problemleri 50; ~ şemaları 34

etik 131, 132, 133

etnik köken 250

evrensel: ~ ahlaki ilke 269; ~ ahlaki davranış ilkeleri 269; ~ yorum teorisi 132

eylem(ler) 16, 18, 19, 20, 23, 24, 26, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 43, 67, 75, 76, 77, 79, 81, 82, 85, 89, 90, 101, 104, 113, 118, 127, 138, 140, 160, 182, 184, 189, 192, 193, 194, 195, 196, 199, 201, 205, 207, 216, 224, 225, 235, 269, 304, 305, 335

F

failler 33, 38, 92, 100, 108, 192, 264, 303, 337

federal: ~ anayasal doktrinler 59; ~ yapı 247; ~ yasa 59; ~ cumhuriyetler 278

federalizm 247, 248

felsefe 40

fenomenler 36

Ferry, Stephen 64

fiilî yükümlülükler 75, 262, 276

fikrî mülkiyet 50

Finnis, John 277

fizik 14, 160, 163, 165

fiziksel kontrol kaybı 201

Freud 159, 222

G

gayrimeşru hukuk sistemi 260

gelenekler 145, 186, 252

genel: ~ ahlaki mülahazalar 49; ~ teori

158; ~ yasa 159; ~ hakikat(ler) 158, 162, 232; ~ ilke 245, 277
 gey ve lezbien hakları 33
 Giacometti 141
 Green, Leslie 64
 Greenawalt, Kent 117
 güç kullanma 107

H

hak 37, 48, 49, 51, 52, 66, 67, 69, 75, 147, 160, 189, 194, 211, 240, 270, 272, 274, 276, 306, 323; -lar ve yükümlülükler 52, 60
 hakikat(ler) 13, 36, 85, 92, 120, 123, 139, 146, 158, 159, 183, 232, 290, 321; ~in keşfi 158
 hakiki niyetler 182
 hakkaniyet 130, 135, 136, 137, 138, 265
 haksız fiil 268
 halkın rızası 261
 Hart, H. L. A. 22, 36, 37, 42, 64, 71, 172, 189, 259, 260, 320
 Havel, Václav 272
 Hayekvari argümanlar 185
 Hershovitz, Scott 64
 Himma, K. E. 37
 Hristiyan öğretisi 40
 Hristiyanlık 40
 hukuk: ~a itaat yükümlülüğü 65, 66; ~ doktrini 131, 306; ~ düzeni 256; ~ eşgüdümü 271; ~ felsefesi 118; ~ kural-ları 16, 33, 45, 61, 90, 91, 202, 215, 248, 249, 254, 256, 315, 320, 335, 336; ~ kurumları 34; ~ kültürü 215, 289; ~ normları 239, 319; ~ önerme-leri 119; ~ pratiği 117, 118; ~ reformu 256; ~ sistem(ler)i 14, 21, 45, 50, 51, 53, 60, 61, 66, 90, 131, 132, 172, 186, 188, 189, 194, 198, 203, 212, 214, 247, 260, 288, 289, 311, 312, 328, 335, 338; ~ sürekliliği 134; ~un asli işlevi 323; ~un doğası 36, 58, 118, 137, 186, 189, 309, 310, 313, 323, 324; ~un gelişimi 136, 137, 138; ~un meşruiyeti 312; ~un otoritesi 78, 253, 255, 258, 270; ~un üstünlüğü 21, 22; ~un yorumlanması 137; ~u yapan(lar)ın otoritesi 185; ~ yapan kurum 185;

~ yapma gücü 183, 184; ~ yapmanın geçerliliğini 198; ~ yapma niyeti 255; ~ yaratımı 138
 hukukbilimi 204, 309
 hukuki: ~ akıl yürütme 13, 15, 129, 135, 136, 295, 313, 314, 315, 316, 319; ~ kuramlar 61; ~ kurum 62; ~ olmayan normlar 62; ~ organlar 55; ~ otorite(ler) 65, 96, 134, 256, 258, 261, 266, 271; ~ pozitivism 62; ~ standartlar 60, 62; ~ süjeler 191; ~ yorum 117, 120, 121, 129, 130, 132, 136, 137, 138, 139, 171, 172, 174, 182, 187, 190, 191, 203, 204, 242, 239, 285, 286
 Hurd, Heidi 64, 195
 hükmetme hakkı 66, 67, 75
 hükümet(ler) 33, 67, 113, 114, 129, 248, 251, 278, 280, 284

İ

icari muameleler 106
 içerik-bağımsız gerekçelendirme 27
 ifade özgürlüğü 51, 302, 303
 iktidar 282
 iktisadi zaviye 40
 iktisat 33
 ilave niyetler 206, 208, 210
 iletişim 125, 220
 imajlar 238, 241
 inanç oluşumu 104
 inançlar 41, 68, 69, 92, 97, 102, 115, 156, 187, 189, 231
 inanma yükümlülüğü 104
 insan: ~ hakları yasa 52, 53; ~ yapımı kuralları 19
 irade(ler) 44, 64, 75, 77, 108, 109, 110, 111, 112, 267
 itaat etme yükümlülüğü 65, 99, 100, 253
 İtalyan Rönesans 153, 154
 iyi hukuk sistemleri 311

K

kamu 305; ~ politikası doktrinleri 59
 kamusal: ~ anlam 218, 242; ~ form 50; ~ formatlar 242; ~ hayat 248; ~ hizmetler 106; ~ siyasi yargı gücü 309, 310, 311, 312; ~ yaşam 282

Kant 53, 109
 Kantçı teori 20
 Katolik: ~ kilisesi 41; ~ öğretisi 41; ~ zaviye 41
 kaynaklar tezi 318, 321, 322, 325, 327, 328, 329, 331, 333
 Kelsen 46
 Kempff, Wilhelm 121
 Kiefer, Anselm 154
 kimlikler 113
 kişi güvenliği 106
 kişisel ilişkiler 236, 238, 240
 kolektif: ~ iyiler 205; ~ kimlikler 112
 kolektivite(ler) 9 112, 113, 116
 konvansiyon(lar) 125, 149, 199, 205, 206, 208, 215, 250
 konvansiyonel: ~ pratik 261; ~ yorum 177
 koşullu yükümlülükler 75
 kuarklar 14
 kurgulanmış zaviyeler 41
 kurgusal varlık 181
 kurucu: ~ kurallar 18; ~ sebep 126
 kurum(lar) 34, 36, 50, 55, 56, 59, 60, 61, 62, 65, 66, 96, 100, 130, 135, 183, 185, 189, 187, 190, 191, 192, 224, 240, 275, 258, 260, 264, 267, 270, 271, 275, 280, 302, 305
 kültür(ler) 60, 73, 79, 130, 141, 145, 151, 152, 154, 166, 169, 170, 176, 224, 225, 235, 237, 238, 250; ~ nesnelere 151
 kültürel: ~ anlam 148; ~ iyiler 224, 225, 226, 230, 233, 234; ~ koşul 145, 146, 147, 148, 154, 181, 224, 225, 226, 229, 230, 233, 234, 235, 250, 252; ~ nesnelere 145, 146, 147, 148, 154, 235; ~ ürünler 224, 229
 kürtaj 33
 L
 Leebron, David 117
 Lewis tarzı: ~ eşgüdüm 101; ~ konvansiyon 100, 101
 Lyons, D. 37
 M
 mantık 14, 18, 133, 331; ~in kuralları 18

matematik 18
 menfaat grupları 279
 meşru: ~ otorite(ler) 49, 65, 67, 68, 70, 73, 77, 84, 89, 92, 96, 104, 106, 107, 115, 133, 204, 256; ~ siyasi otorite 64, 100, 266; ~ yasalar 83; ~ yönetsimsel otorite 107
 meşruiyet 45, 66, 67, 82, 92, 94, 96, 98, 105, 107, 110, 111, 113, 115, 116, 215, 257, 259, 261, 274, 275, 279, 281, 284, 312, 313, 338; ~ koşulları 82; ~ teorisi 115
 millet 96, 97
 modern: ~ çağ 150; ~ endüstri sonrası çağ 166
 Moore, Michael 64
 Mozart 236
 muhafazakâr: ~ yorum 76, 178, 292, 293, 300, 304, 306; ~ etkiler 137
 muhafazakârlık 124, 294, 295
 Murphy, Liam 117
 mutlak: ~ taahhütler 32; ~ tamamlanma 32
 mülkiyet 50, 109, 257
 müşterek: ~ otorite 98; ~ faaliyet 82; ~ hizmetler 87; ~ ideoloji 248; ~ standartlar 118, 133
 N
 Newtoncu fizik 159
 nispi temsil sistemleri 278
 niyet: ~ döngüsü 199; ~ olmadan yasa 194; ~ paradigması 143; ~ tezi 149, 191
 norm(lar) 61, 230, 232, 233, 234, 244, 245, 275, 276, 279; ~a ilişkin müşterek bir bilginin 229
 normatif: ~ pratik 261; ~ savunma 235; ~ boşluk 21; ~ farklılıklar 103; ~ gerekçelendirme 27; ~ güç 22, 76, 262, 320, 326; ~ inançlar 69; ~ kavramlar 36, 67, 69, 71; ~ kavramlar 69; ~ mülhaza 30, 45; ~ öncül 190; ~ önermeler 18; ~ pratikler 117; ~ temel kabul-ler 190; ~ zaviye 40, 45
 normativite 22
 O
 objektif faktörler 128

ontolojik bireycilik 192
 orijinalizm 138
 Ortaçağ 73, 150, 151
 otonomi tezi 310
 otorite(ler) 65, 106, 116; ~ doktrini 198, 203, 206, 207, 209, 210, 211, 215; ~in meşruiyeti 64, 78, 96, 100, 115; ~in işlevi 84; ~nin doğası 77; ~nin uyrukları 115; ~ sahibinin niyeti 185, 186, 187, 189, 190, 191, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 215; ~ teorisi 197, 201, 211, 214, 215, 250, 253; ~ verme rızası 108; ~ yapısı 242

Ö

ödipal kompleks 158
 ön taahhütler 32, 33
 örf ve âdet: ~ hukuku 185, 248, 253, 255, 260; ~in doğası 260
 özcülük 306
 özdeşleşme 98, 113, 115; ~ yükümlülüğü 97
 özdeşlik 54, 115, 116, 128
 özgeçit 177
 özerk: ~ failler 100, 108; ~ sebepler 29
 özerklik: ~ koşulu 81; ~ tezi 29, 309, 313, 315, 316, 318, 319, 321, 322, 323, 327
 özgürlük 212, 213

P

parlamentar hükümet sistemleri 278
 parlamento 171, 194, 199
 Perikles çağı 166
 Periklesçi sanat 167
 politik yükümlülük 65
 politikalar 277
 Postema 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340
 potansiyel normatif boşluk 20
 pratik: ~ düşünce 36; ~ otorite(ler) 102, 103, 104, 105, 106, 113, 133; ~ otoritesi 106
 psikanalitik yorum 158, 160, 165, 169
 psikanaliz 159; ~in keşfi 158

R

radikal niyet tezi 182, 183, 185, 186, 190, 215
 rasyonel: ~ düşünce 18; ~ kapasite 81
 Rawls 66, 312
 referandum 261, 270
 Regan, Donald 64
 rejimler 116
 rıza 65, 108, 109, 110, 111, 112, 248, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 270, 279; ~ beyanı 111; ~ problemi 111
 Richter 122, 123
 ritüeller 140, 145
 Rorschach testi 157
 Rönesans 153, 154, 166, 167, 169

S

sağduyu zaviyesi 40
 sahibinin niyeti tezi 189, 190, 198, 200, 201, 202, 203, 204, 213, 214
 sanat(lar) 126, 129, 130, 134, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 218, 224, 226, 236, 237, 241, 243, 286, 290
 seçilmiş başkanlık başkanlık sistemleri 278
 sembolik değer 271
 Shakespeare 144, 154, 159, 236
 Shapiro 37
 Shaw, G. B. 42
 sınırlı: ~ alan tezi 318, 319, 321; ~ normatif boşluk 22
 simgeler 155, 238
 sistematik ilkeler bütünü 44
 siyasi: ~ cemaat 65; ~ haklar 248; ~ inançlar 187; ~ meşruiyet 312; ~ otorite 101, 107, 270; ~ otoriteler 71, 100, 101, 107, 116, 267, 268; ~ örgütlenme 54; ~ toplumlar 118; ~ yapı 247
 somut evrensel kurallar 172
 Soper, Philip 64
 sorumluluk 62, 95
 sosyal: ~ anlaşmazlık 33; ~ etkileşim 309, 310, 311; ~ koşul 15, 22, 28, 33, 36, 39, 61, 74, 126, 134, 151,

178, 187, 188, 190, 201, 202, 203, 206, 213, 224, 225, 226, 229, 231, 234, 236, 238, 239, 243, 250, 251, 252, 260, 261, 268, 274, 275, 276, 277, 278, 282, 283, 299, 302, 303, 309, 310, 311, 318, 320, 321; ~ kurum 39, 188, 190; ~ kurumsal özellikler 15; ~ örgüt 15; ~ pratikler 229

sosyoloji 129

sözleşme 52, 57, 106, 211; ~hakları 52, 53; ~ hukuku 50

standart: ~ kamusal anlamlar 242; ~ niyet 206

Strawson 195

Sunstein, Cass 34

süreklilik 130, 131, 133, 134, 136, 137, 138, 203, 236, 239, 241, 281, 283, 287, 288, 291, 294, 295, 296, 299, 300, 304

T

taahhüt 20, 30, 32, 40, 76, 77, 85, 264

tanıma kuralı 259, 260

tarım metotları 104, 105, 107

tarih 128, 129, 130, 134, 170, 173, 213, 251; ~in yorumu 170

taşıyıcı annelik 33

temel medeni haklar 248

teorik: ~ anlam 59; ~ otorite(ler) 102, 103, 104, 105, 106, 107

Terry, Ellen 227

tıp 14

ticari pratikler 203

Tolstoy 225

toplum(lar) 60, 88, 96, 118, 125, 131, 158, 225, 239, 250, 265, 277, 283, 297, 322

toplumsal: ~ ananeler 140; ~ eşgüdüm 271, 276, 327; ~ iş birliği 323, 327; ~ pratik 278; ~ şartlar 269

törenler 145

U

uyruklar 45, 75, 86, 92, 108, 114, 274, 337

Ü

üniter anayasal monarşiler 278

V

varoluşsal yansızlık 70, 71

varsayımsal niyetler 182

Viktorya çağı 146

Da Vinci, Leonardo 153

W

Waldron, Jeremy 64, 117, 185

Walzer, M. 118

Wittgenstein 286

Y

yabancı hukuk 58

yalın otorite 72

yapısal-normatif özellikler 15

yaratıcı muhayyile 237

yargılama teorisi 240

yargısal: ~ aktivizm 296; ~ pratikler 243; ~ süreçler 248

~ yorum 243

yasakoyucu(lar) 206, 211, 271, 275

yasama 44, 51, 53, 55, 91, 149, 174, 183, 184, 185, 186, 189, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 201, 202, 203, 204, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 254, 276, 278, 279, 301, 303, 328; ~ niyeti 195; ~ organı 55, 184, 185, 189, 193, 195, 196, 197, 199, 201, 204, 207, 209, 211, 213, 275

yenilikçi: ~ anayasal yorumlar 300; ~ hukuki yorumlar 241; ~ yorum(lar) 157, 158, 159, 221, 222, 223, 228, 231, 233, 234, 236, 239, 240, 243, 244, 293, 298, 299, 300, 304; ~ yorum imgesi 159

yenilikçilik 245, 294; ~ serbestisi 245

yerel konvansiyonlar 227

yorum: ~ çoğulculuğu 124, 128, 220, 235; ~ stratejileri 244; ~un doğası 161; ~un doğruluğu 220; ~un mükemmelliği 161; ~un normatif karakteri 168; ~ metodu 191, 199, 202, 203

yorumsal akıl yürütme 135, 290, 314

yönetimsel otoritenin, 97

yurttaşların 98, 115, 253

yükümlülük(ler) 19, 20, 21, 26, 28, 30, 43, 44, 45, 52, 60, 65, 75, 76, 87, 99, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110,

- 171, 184, 189, 240, 258, 264, 265,
330, 336
- yürütme 13, 14, 15, 134, 135, 136,
138, 189, 199, 243, 254, 259, 289,
290, 291, 301, 303, 310, 311, 314,
315, 316, 317, 319, 321, 330, 331,
332, 333
- Z
- zapt etme tezi 88, 318, 321, 325, 327,
333, 335
- zihin 227, 309